

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ใช้การเขียนเป็นสื่อ ใช้สอนในวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียน 3) ศึกษาความสนใจการอ่านหนังสือของนักเรียนก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง 4) เปรียบเทียบทัศนคติด้านการอ่านของนักเรียนก่อนการทดลองและหลังการทดลองจัดกิจกรรม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดนันทาราม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 23 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการสอนวิชาภาษาไทย ซึ่งมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ใช้การเขียนเป็นสื่อ จำนวน 8 แผน ใช้สอนในคาบเรียนปกติควบคู่ไปกับแผนการสอนตามคู่มือการสอนภาษาไทยของกรมวิชาการ และแผนการจัดกิจกรรมเสริมสำหรับจัดกิจกรรมนอกคาบเวลาเรียน จำนวน 6 แผน แผนการสอนและแผนการจัดกิจกรรมเสริมนี้ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยได้รับคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไขจากกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ ใช้เวลาทดลองสอนสัปดาห์ละ 1-3 ชั่วโมง เป็นเวลา 6 สัปดาห์ และแผนการจัดกิจกรรมเสริมสอนสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง ๆ ละ 30 นาที รวม 6 ครั้ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมการใช้บริการห้องสมุด และการอ่านหนังสือ

2.2 แบบบันทึกข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรม

2.3 แบบบันทึกการอ่านสำหรับกิจกรรมยอตนักอ่าน

2.4 แบบทดสอบวัดทัศนคติที่มีต่อการอ่าน จำนวน 20 ข้อ

เครื่องมือที่เป็นแบบบันทึกและแบบสังเกตพฤติกรรมทั้ง 3 ประเภทนั้น ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นเอง มีการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง สำหรับแบบวัดทัศนคติที่มีต่อการอ่านจำนวน 20 ข้อนั้น เป็นแบบทดสอบที่สุรางค์ จันทรเอม (2509 อ้างใน อักษร รุ่งมณี, 2525, หน้า 117-121) สร้างไว้ในการทำวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่มีต่อการอ่าน และความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้นำมาใช้ทั้งฉบับโดยไม่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงแต่ประการใด

ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการใช้บริการห้องสมุดและการอ่านหนังสือเป็นเวลา 3 สัปดาห์ ให้นักเรียนทำแบบวัดทัศนคติก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง ได้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมการใช้บริการห้องสมุดและการอ่านหนังสือของนักเรียน และบันทึกปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากกิจกรรมการทดลอง เป็นเวลา 6 สัปดาห์หลังการทดลอง ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทัศนคติชุดเดียวกันที่ทำก่อนการทดลอง จากนั้นสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการใช้บริการห้องสมุดและการอ่านหนังสือของนักเรียนต่อเนื่องกันอีก 3 สัปดาห์

ผู้วิจัยได้นำผลการสังเกต และบันทึกพฤติกรรมใช้ห้องสมุด บันทึกปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการทดลองมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา และเปรียบเทียบความแตกต่างของผลคะแนนรวมจากแบบทดสอบวัดทัศนคติก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

สรุปผลการวิจัย

1. ได้แผนการสอนสำหรับการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีทักษะกระบวนการ 9 ชั้น สอดแทรกไว้ในขั้นตอนของกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะทั้ง 9 ชั้น รวมทั้งหมด 8 แผน และแผนการจัดกิจกรรมเสริม 6 แผน

2. ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ก่อนการทดลอง ได้มีการเตรียมปรับปรุงห้องสมุดเพื่อให้นักเรียนและครูเข้าใช้บริการเพื่อสังเกตพฤติกรรมกรรมการอ่านและการใช้บริการห้องสมุดของนักเรียน เมื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตามแผนกิจกรรมที่ได้พัฒนาขึ้น ปรากฏปัญหาต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

2.1 ขั้นเตรียมและนำเข้าสู่กิจกรรม กิจกรรมที่จัดขึ้นประกอบด้วยการฟังเรื่องที่ครูเล่าให้ฟัง แล้วตอบคำถามจากเรื่องตามแบบประเมิน การเลือกหนังสือที่ตนชอบอ่านและนำมาเล่าให้เพื่อนฟังคนละ 1 เรื่อง และการเลือกยืมหนังสือไปอ่านที่บ้าน อ่านจบแล้วให้เขียนสรุปเรื่องย่อและข้อคิดหรือประโยชน์ที่ได้จากการอ่านลงในแบบบันทึกการอ่าน

ปัญหาที่พบคือ 1) การอ่านจับใจความสำคัญ นักเรียนในกลุ่มที่อ่านและเขียนไม่คล่อง ขาดทักษะในการอ่านจับใจความสำคัญ มีผลกระทบให้ต้องเพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมได้ครบสมบูรณ์ 2) การเขียน เป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการอ่าน เพราะนักเรียนที่อ่านจับใจความสำคัญของเรื่อง ได้ไม่สมบูรณ์ ก็มีผลทำให้การเขียนเรื่องย่อจากหนังสือที่อ่านไม่สมบูรณ์เช่นกัน 3) การเขียนสะกิดคำผิดและการเขียนคำตกหล่น เป็นปัญหาเล็กน้อยที่พบในกลุ่มเพื่อนและเขียนไม่คล่องมากกว่ากลุ่มที่อ่านและเขียนคล่อง ซึ่งอาจจะเกิดจากความสะเพร่าของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำเป็นรายบุคคล

2.2 ขั้นตอนกิจกรรม เป็นการสอนให้นักเรียนจัดทำหนังสือสำหรับเด็กประเภทสารบันเทิง โดยทำงานเป็นกลุ่มแบ่งตามความสามารถของนักเรียน กิจกรรมประกอบด้วย การเขียนโครงเรื่องและเนื้อเรื่องย่อ การตั้งชื่อเรื่อง การเขียนคำบรรยายและภาพประกอบเรื่อง การฝึกวาดภาพเขียนแบบตัวอย่าง การออกแบบหน้าปกและการจัดรูปเล่มหนังสือ การทำหนังสือรูปเล่มจำลอง และการทำหนังสือรูปเล่มจริง

ปัญหาที่พบคือ เรื่องเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ เนื่องจากการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กครั้งนี้เป็นการทำงานในลักษณะกระบวนการกลุ่ม ซึ่งสมาชิกในแต่ละกลุ่มมีส่วนร่วมรับผิดชอบในงานนั้น ๆ ตามหน้าที่และความถนัดของตน อย่างไรก็ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถในการทำงานย่อมส่งผลให้ความสำเร็จของงานและเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกันไปด้วย หลังจากได้รับคำแนะนำแก้ไขให้ปรับปรุงการทำงานแล้วนักเรียนสามารถทำงานสำเร็จลุล่วงไปได้ตามที่กำหนดไว้ โดยเพิ่มเวลาในช่วงพักกลางวัน และการมอบหมายงานบางอย่างให้ไปทำเป็นการบ้าน สำหรับการปฏิบัติงาน

3. ความสนใจในการอ่านหนังสือของนักเรียน ก่อนการทดลอง มีนักเรียนเป็นบางส่วนที่เข้าใช้บริการห้องสมุด และการปฏิบัติตนตามระเบียบห้องสมุดยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ เมื่อเริ่ม

ดำเนินการทดลองตามแผนแล้ว มีการฝึกการใช้ห้องสมุด และมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้อ่านหนังสืออย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 6 สัปดาห์ มีผลให้นักเรียนทุกคนได้เข้าใช้บริการห้องสมุดเพื่อการอ่านหนังสือเพิ่มขึ้น และพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามระเบียบห้องสมุดก็ได้รับการฝึกไปพร้อม ๆ กันด้วย ทำให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนตามระเบียบห้องสมุดได้ถูกต้องทุกคน เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองแล้ว พฤติกรรมการเข้าใช้บริการห้องสมุดเพื่อการอ่านหนังสือ และการยืมหนังสือไปอ่านที่บ้านของนักเรียนยังคงเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยที่ผู้วิจัยไม่ได้กำหนดกิจกรรมหรือเงื่อนไขเป็นกิจกรรมหลังการอ่านของนักเรียนแต่ประการใด ทั้งนี้เพราะต้องการจะทราบว่าพฤติกรรมการใช้บริการห้องสมุดและการอ่านหนังสือของนักเรียนเกิดขึ้นจากความสนใจหรือเกิดจากการมีกิจกรรมเป็นเงื่อนไขให้ปฏิบัติ จึงสรุปได้ว่านักเรียนมีความสนใจในการอ่านหนังสือด้วยตนเองเพิ่มขึ้น อันเป็นพื้นฐานด้านหนึ่งของนิสัยรักการอ่านที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเองอย่างเป็นธรรมชาติ

4. ทักษะที่มีต่อการอ่านของนักเรียน พบว่า ผลของคะแนนรวมจากแบบทดสอบวัดทัศนคติครั้งที่ 2 เพิ่มขึ้นจากคะแนนที่วัดได้ก่อนการทดลอง แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านเมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง

อภิปรายผล

1. แผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งแผนการสอนและแผนการจัดกิจกรรมเสริมนั้น ต่างมุ่งเน้นการใช้กิจกรรมการเขียนเป็นสื่อกระตุ้นการอ่าน กล่าวคือ กิจกรรมหลักซึ่งประกอบด้วยการประกวดยอดนักอ่าน และการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กนั้น นักเรียนนำสิ่งที่ได้รับจากการสะสมการอ่านหนังสือมาเขียน ในช่วงแรกของการจัดกิจกรรมนักเรียนได้เลือกอ่านหนังสือที่ตนชอบ และสนใจอ่านให้มากที่สุด เมื่ออ่านจบแล้วก็บันทึกเรื่องย่อลงในแบบบันทึกการอ่านตามกิจกรรมการประกวดยอดนักอ่าน นั่นคือ การเขียนเริ่มเป็นสื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้อ่านหนังสือแล้วเพราะต้องการเป็นยอดนักอ่าน ถ้าได้บันทึกไว้หลายเรื่องก็แสดงว่าได้อ่านหลายเรื่อง และยังได้มีการแลกเปลี่ยนกันอ่านแบบบันทึกเรื่องย่อ ทำให้นักเรียนได้อ่านเพิ่มขึ้นจากนั้นก็เป็นการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก พบว่า การที่นักเรียนจะเขียนหนังสือและวาดภาพประกอบเรื่องในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กได้นั้น ต้องผ่านประสบการณ์การอ่านหนังสือหลาย ๆ

ประเภท เพื่อจะได้สังเคราะห์สิ่งที่ได้จากการอ่านมาประยุกต์เข้ากับความคิด ประสบการณ์ และจินตนาการส่วนตัว สร้างเป็นแนวคิดในการเขียนเรื่องขึ้นมาได้ตามที่ต้องการ จึงสรุปได้ว่าทั้งกิจกรรมยอตนักอ่านและกิจกรรมการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก เป็นกิจกรรมที่ใช้การเขียนเป็นสื่อกระตุ้นให้เกิดการอ่าน เมื่อนักเรียนสามารถจัดทำหนังสือเป็นรูปเล่มได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปของการจัดกิจกรรม คือ การแลกเปลี่ยนกันอ่านงานเขียนของเพื่อน ในส่วนของกิจกรรมนี้เป็นการอ่านผลงานเขียนทั้งของตนเองและของเพื่อนไปพร้อม ๆ กัน ทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความภาคภูมิใจในผลงานของตนซึ่งนับได้ว่าเป็นแนวทางหนึ่งของการสร้างนิสัยรักการอ่านให้นักเรียน

นอกจากจะเป็นการฝึกพื้นฐานนิสัยรักการอ่านให้นักเรียนแล้ว ขั้นตอนต่าง ๆ ในกิจกรรมตามแผนยังได้สอดแทรกการฝึกปฏิบัติทักษะกระบวนการ 9 ขั้น ในการทำงานไว้ด้วย ดังนั้น นักเรียนจึงได้รับการฝึกปฏิบัติการทำงาน โดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ขั้นไปพร้อมกัน

2. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียนแตกต่างกัน นักเรียนที่อ่านและเขียนไม่คล่องจะใช้เวลาในการปฏิบัติกิจกรรมมากกว่าที่กำหนดไว้ในแผน ปัญหาดังกล่าวนี้เป็นเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้แก้ไขปัญหาโดยการใช้จิตวิทยาการเสริมแรง และการให้เวลาในการเรียนรู้เพิ่มขึ้นแก่นักเรียนดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับหลักของการเรียนรู้แบบรอบรู้ (Mastery learning) ที่เชื่อว่าเด็กเกือบทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนอย่างสมบูรณ์ครบส่วนหรือครบเกณฑ์ที่ต้องการในชั้นงานแต่ละชั้นที่ให้ หรือในการเรียนแต่ละเรื่อง (เสริมศรี ไชยศรี, 2528, หน้า 45) เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว จึงได้ใช้เวลาว่างในช่วงพักกลางวัน และการมอบหมายงานบางส่วนให้นักเรียนไปทำที่บ้านภายใต้การให้คำแนะนำปรึกษาจากผู้วิจัย ผลปรากฏว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ครบตามแผนที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ก็เป็นปัญหาเล็กน้อยที่สามารถแก้ไขได้คือการเขียนสะกดคำผิด และการเขียนคำตกหล่น แก้ไขปัญหาโดยการให้คำแนะนำเพื่อนักเรียนทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

อย่างไรก็ตาม การที่ผลวิจัยปรากฏเช่นนี้ แสดงให้เห็นถึงข้อควรปรับปรุงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในคาบเรียนปกติว่า จะต้องหาวิธีสอนซ่อมเสริมให้นักเรียน

ที่มีปัญหาด้านการอ่านและการเขียน ได้ฝึกกิจกรรมเสริมหรือทำแบบฝึกหัดเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องการอ่านและการเขียนที่นักเรียนประสบอยู่ให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมได้โดยไม่สิ้นเปลืองเวลามากนัก

3. การเปรียบเทียบความสนใจการอ่านหนังสือของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเข้าใช้บริการห้องสมุดและยืมหนังสือไปอ่านที่บ้านมากที่สุดคือ ในช่วงเวลาของการทดลองจัดกิจกรรม รองลงมาคือ ช่วงเวลาหลังการทดลอง ช่วงเวลาก่อนการทดลอง มีนักเรียนเข้าใช้บริการห้องสมุดน้อยที่สุด การที่ผลวิจัยปรากฏเช่นนี้ ส่วนหนึ่งอาจมีสาเหตุมาจากช่วงระยะเวลาก่อนการทดลอง ครูบรรณารักษ์ไม่ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีความสนใจการอ่าน นักเรียนเข้าใช้ห้องสมุดตามความสนใจของแต่ละบุคคล เมื่อถึงช่วงเวลาการทดลอง นักเรียนเข้าใช้ห้องสมุดเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 100 ของนักเรียนทั้งหมด เพราะมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในรูปแบบต่าง ๆ

ให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดระยะเวลาการทดลอง โดยได้รับความร่วมมือจากนักเรียนทุกคนในการดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างดี เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองแล้ว การเข้าใช้บริการห้องสมุดและการยืมหนังสือไปอ่านที่บ้านก็ยังคงเป็นพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติเองได้ โดยที่ไม่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านหรือกิจกรรมหลังการอ่านเป็นเงื่อนไขแต่ประการใด แสดงให้เห็นว่านักเรียนตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่านหนังสือมากขึ้น จึงใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้ ความเพลิดเพลินจากการอ่านหนังสือด้วยตนเอง เป็นพฤติกรรมที่บ่งชี้ให้เห็นว่านักเรียนมีนิสัยรักการอ่านเกิดขึ้นกับตนเองแล้ว

4. ทักษะคิดด้านการอ่านของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า เมื่อนำคะแนนจากแบบทดสอบวัดทักษะคิดก่อนการทดลองมาเปรียบเทียบกับคะแนนหลังการทดลอง ปรากฏว่า คะแนนจากแบบทดสอบหลังการทดลองทั้งรายบุคคลและผลของคะแนนรวมทั้งหมดเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีทักษะคิดที่ต่อการอ่านเพิ่มขึ้น เมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตามแผนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นครั้งนี้ มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และมีทักษะคิดที่ต่อการอ่านเพิ่มขึ้น เป็นไปดังความคาดหวังที่ผู้วิจัยตั้งไว้ก่อนดำเนินการทดลอง ทั้งนี้เป็นเพราะนักเรียนประสบความสำเร็จในการอ่านที่มีการเขียนเป็นสื่อกระตุ้นกล่าวคือ นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นมาได้จนสามารถจัดทำหนังสือสำหรับเด็กเป็นรูปเล่มได้อย่างสมบูรณ์ นำมา

ซึ่งความภาคภูมิใจและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้แก่กันนักเรียน และยังมีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวด้วย

นอกจากนั้น มณีรัตน์ สุกโชติรัตน์ (2537, หน้า 71 ; ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์, 2536, หน้า 42) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในเรื่องการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านสรุปได้ว่า พ่อแม่และสมาชิกในครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน ซึ่งควรจะเริ่มต้นจากผู้ปกครองที่ต้องตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำตนให้เป็นแบบอย่างในการอ่านหนังสือแก่สมาชิกในครอบครัวพร้อมหาหนังสือที่ดีให้เด็กได้อ่าน หรืออ่านหนังสือให้ฟัง ในกรณีที่เด็กยังอ่านไม่ได้ เพื่อเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านตั้งแต่วัยเยาว์ เมื่อเด็กเริ่มอ่านหนังสือได้แล้ว ผู้ปกครองควรซื้อหนังสือให้ลูกเป็นของขวัญในโอกาสสำคัญ ๆ และเป็นรางวัลเมื่อเด็กทำสิ่งที่น่าสนใจและควรได้รับรางวัลแทนการซื้อของเล่นหรือของอื่น ๆ ที่ไม่จำเป็น จะทำให้เด็กเกิดความสนใจและผูกพันกับการอ่านหนังสือได้โดยไม่รู้ตัว เพื่อส่งเสริมการอ่านของเด็กให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น พ่อแม่จะต้องใช้วิธีการกระตุ้นให้ทุกคนพูดคุยร่วมกันแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ ยกย่อง เหตุผลอย่างอิสระเต็มที่ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ที่ได้ประสบพบเห็น ได้ยิน ได้ฟัง ได้อ่านจากสื่อต่าง ๆ ทางวิทยุโทรทัศน์ เทปบันทึกภาพ-เสียง หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสารสำหรับเด็ก หรือสิ่งที่เรียนรู้จากครู หรือจากเพื่อน ๆ เป็นต้น การฝึกคิดวิจารณ์ในเรื่องดังกล่าวนี้จะเป็แนวทางหนึ่งในการพัฒนาทักษะทางภาษาได้อย่างสัมพันธ์ เพราะเป็นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ สิ่งที่ได้จากการฟัง การอ่าน การพูดและการเขียนในระหว่างสมาชิกครอบครัว โดยไม่จำกัดสถานที่และเวลาในการพูดคุย อาจจะเป็นช่วงเวลาที่มีพ่อแม่อ่านหนังสือให้ลูกฟัง หรือระหว่างไปพักผ่อนตากอากาศหรือระหว่างการอ่านหนังสือด้วยกัน เป็นการพูดคุยวิจารณ์กันด้วยเหตุผล เป็นแนวทางหนึ่งของการสร้างสังคมการอ่านที่ดีขึ้นในครอบครัว

5. ผลงานของนักเรียน เป็นผลงานที่เกิดขึ้นนอกเหนือไปจากความคาดหวังของผู้วิจัยคือ ครั้งแรกผู้วิจัยได้นำหนังสือสำหรับเด็กที่นักเรียนร่วมกันจัดทำขึ้นในระหว่างการจัดกิจกรรมทดลองตามแผน มีจำนวน 6 เล่ม ได้แก่ หนังสือเรื่อง หนูฝ่ายผู้ซื่อสัตย์ เพื่อนที่แสนดี วันนัที่รอกอยรอนเท้าวิเศษ จันฉฉฉฉ และสุนัขจิ้งจอกและกา มาจัดทำใหม่อีกครั้ง เป็นการนำต้นฉบับเดิมมาปรับปรุงการเขียนตัวหนังสือในเนื้อเรื่อง การระบายสีภาพประกอบให้ประณีตสวยงามกว่าฉบับเดิม โดยเลือกนักเรียนที่มีความสามารถในการวาดรูป การเขียนตัวหนังสือสวยงามเป็นระเบียบเป็น

ผู้จัดทำ แล้วจัดส่งเข้าประกวดตามโครงการประกวดหนังสือเด็กของ สปช. ปีงบประมาณ 2535 ผลปรากฏว่าหนังสือที่ส่งเข้าประกวดได้รับรางวัลที่ 1 และรางวัลที่ 3 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในระดับจังหวัด (สปจ.) สร้างความภูมิใจและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แก่นักเรียนได้มาก ดังนั้นในปีงบประมาณ 2536 นักเรียนในกลุ่มทดลองของผู้วิจัยซึ่งขณะนั้นกำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้จัดส่งหนังสือเข้าประกวดอีกครั้งหนึ่ง การจัดทำหนังสือส่งเข้าประกวดในครั้งนี้ก็นำต้นฉบับเดิมที่นักเรียนได้แต่งไว้ซึ่งเป็นคนละเรื่องกับที่ส่งเข้าประกวดเมื่อปีที่แล้ว มาปรับปรุงภาพวาด การระบายสีเป็นการจัดทำรูปเล่มใหม่อีกครั้ง ผลปรากฏว่าหนังสือที่ส่งเข้าประกวดในครั้งนี้ได้รับรางวัลที่ 1 และรางวัลที่ 2 จาก สปจ. สำหรับหนังสือที่ได้รับรางวัลที่ 1 นั้น ทาง สปจ. เชียงใหม่ได้จัดส่งเข้าไปประกวดในระดับ สปช. และหนังสือเล่มดังกล่าวก็ได้รับการตัดสินจากคณะกรรมการของ สปช. ให้ได้รับรางวัลที่ 2 ปรากฏดังเกียรติบัตรที่แสดงไว้แล้วในภาคผนวก จ

การที่มีผลงานปรากฏดังที่กล่าวไปแล้วนั้น แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยใช้การเขียนเป็นสื่อกระตุ้นมีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญ และตระหนักในคุณค่า และประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่าน เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และสร้างความมั่นใจในการทำงานให้แก่ นักเรียนเพิ่มมากขึ้น เพราะนักเรียนไม่เคยได้รับรางวัลใด ๆ จากการประกวดเช่นนี้มาก่อน จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า นอกจากความสำเร็จที่นักเรียนได้รับไปแล้วยังพบอีกว่านักเรียนมีความสนุกสนานเพลิดเพลินในกิจกรรมการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กมาก เพราะมีนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งได้เขียนเรื่องประเภทบันเทิงคดี เป็นเนื้อเรื่องที่ไม่มีการประกอบมาให้ผู้วิจัยอ่านเพื่อตรวจทานดูข้อบกพร่อง โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะจัดทำเป็นหนังสือเด็กในโอกาสต่อไป แต่ด้วยข้อจำกัดในเรื่องของเวลาทำให้ผู้วิจัยและนักเรียนไม่มีโอกาสที่จะจัดทำหนังสือสำหรับเด็กต่อไป จึงรับเรื่องไว้และแจ้งให้นักเรียนทราบว่าจะนำเอาเรื่องที่นักเรียนได้แต่งขึ้นในครั้งนี้เป็นตัวอย่างให้นักเรียนรุ่นน้อง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก ซึ่งก็ได้รับความยินยอมและความพอใจจากนักเรียนดังกล่าวเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวคิดบางประการอันอาจจะเป็นประโยชน์ด้านการจัดการเรียนการสอน และการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน

1.1 ครูผู้สอนควรมีการวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านควบคู่ไปกับการวางแผนการสอนวิชาภาษาไทย โดยนำแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านประยุกต์เข้ากับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในคาบเรียนปกติ มีการจัดแบ่งเนื้อหา คาบเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน

1.2 ในการวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครั้งนี้ ควรมีแบบฝึกการพัฒนาทักษะ ได้แก่ แบบฝึกการเขียนสะกดคำ การแต่งประโยคจากภาพหรือคำที่กำหนดให้ การเขียนเรื่องย่อจากข้อความที่กำหนดให้ หรือจากหนังสือที่เลือกอ่าน และการเขียนเรื่องราวจากประสบการณ์หรือจากจินตนาการของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเขียนเรื่องสำหรับในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก

1.3 ควรจัดให้มีการสอนการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กในทุกชั้นของโรงเรียน และให้มีการประกวดการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กตามระดับชั้นด้วย ทั้งนี้นอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้นแล้ว ยังจะเป็นการส่งเสริมการผลิตหนังสือสำหรับเด็กโดยนักเรียนเป็นผู้จัดทำให้แก่ห้องสมุดโรงเรียนด้วย ผลพลอยได้ที่เกิดตามมาคือ นักเรียนจะสนใจเข้าใช้บริการห้องสมุดเพื่อการอ่านหนังสือเพิ่มขึ้น นิสัยการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์จากการอ่าน จะเกิดขึ้นกับนักเรียนได้อย่างเป็นธรรมชาติ

1.4 ควรจัดให้มีชั่วโมงสอนการใช้สมุดในวิชาภาษาไทย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ใช้เวลาประมาณ 30-40-60 นาที ต่อให้นักเรียนทั้งห้องเรียน โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน เพื่อให้นักเรียนได้เข้าไปอ่านหนังสือภายใต้การดูแลให้คำแนะนำจากครูอย่างใกล้ชิด ทำให้นักเรียนได้อ่านหนังสือเป็นประจำจนเกิดความเคยชินในการใช้เวลาส่วนหนึ่งเพื่อการอ่านหนังสือ อันจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่นิสัยรักการอ่านได้

1.5 ควรมีการจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้นักเรียนทั้งที่บ้านและโรงเรียนด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 ควรมีการทดสอบเกี่ยวกับการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนก่อนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมหรือแบบฝึกเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะในการอ่านจับใจความสำคัญเพิ่มขึ้น อันจะเป็นแนวทางหนึ่งส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการอ่าน และอ่านหนังสือที่ตนชอบได้อย่างมีความสุข และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ใช้การเขียนเป็นสื่อกระตุ้น ก็จะต้องดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านซ้ำอีก โดยขยายกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยให้มีขอบเขตกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยจัดในระดับชั้นอื่น ๆ เป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้นักเรียน

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ใช้การเขียนเป็นสื่อกระตุ้น โดยเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการเขียนหนังสือสำหรับเด็กจากประเภทบันทึกเป็นประเภทสารคดี เพื่อให้เด็กมีโอกาสเขียนหนังสือประเภทสารคดี เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมในชั้นเรียนได้

2.4 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความสนใจของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมการอ่านของเด็กควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ใช้การเขียนเป็นสื่อ เพื่อหาแนวทางปรับปรุงส่งเสริมให้นักเรียนได้อ่านหนังสือทั้งที่บ้านและโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องกัน